

Анотація

Рутьян Л. Г. Соціально-педагогічна профілактика домашнього насильства над жінками. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 231 «Соціальна робота» (Соціальна робота).– Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2023.

Світовою громадськістю насильство визнано однією з найбільш розповсюджених у світі форм порушення прав людини. Без подолання цього небезпечного явища неможливо створити умови для самореалізації людини, розвитку паритетної демократії, реалізації принципів рівних прав і можливостей кожного громадянина. Як і для багатьох інших країн світу, проблема проявів домашнього насильства між членами сім'ї є досить гострою і для України. Загальновідомо, що в сім'ї закладаються основи буття людини, її духовні, моральні, світоглядні якості, а від психологічного здоров'я родини багато в чому залежить моральний стан суспільства. Поширення проявів домашнього насильства не лише руйнує гармонію і злагоду в сім'ї та спричиняє сімейне неблагополуччя, а і виступає однією з передумов злочинності в суспільстві загалом. Насильницькі дії з боку членів власної родини заподіюють серйознішу психологічну й фізичну шкоду, ніж аналогічні діяння з боку сторонніх осіб. Вони порушують основний принцип життєдіяльності родини – безпечне й комфортне життя будь-якого її члена. Крім того, діти, які виростають у сім'ях, де чиниться насильство, у майбутньому можуть переносити цей негативний досвід у власне життя.

Проблема профілактики домашнього насильства над жінками задекларована нормативною базою України: Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 р.; Постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»; Постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 654 «Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від

домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі»; Постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 655 «Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі»; Постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2018 № 728-р «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року»; Постановою Кабінету Міністрів України від 23.01.2019 № 43 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»; Постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2019 № 234 «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі»; Наказом Міністерства соціальної політики від 01.10.2018 № 1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників»; Наказом Міністерства соціальної політики від 11.12.2018 № 1852 «Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей»; Спільним наказом Міністерства соціальної політики та МВС від 13.03.2019 № 369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства»; Наказом Міністерства освіти і науки від 22.05.2018 № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України»; Наказом Міністерства освіти і науки від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»; Наказом Міністерства охорони здоров'я від 01.02.2019 № 278 «Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги»; Спільним наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту та МВС України від 07.09.2009 № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо

попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї»; Наказом №371/549 від 20 червня 2012 р. «Про внесення змін до наказу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту і Міністерства внутрішніх справ України від 07 вересня 2009 р. №3131/386» (Додаток №1); (Додаток №2); (Додаток №3); (Додаток №4); (Додаток №5); (Додаток №6); (Додаток №8); (Додаток №9); (Додаток №10); (Додаток №11); Розпорядженням КМУ №2154-р від 1 грудня 2010 р. Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» на період до 2015 р.; Розпорядженням КМУ №430-р від 4 липня 2012 р. Про внесення змін до плану заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» В період до 2015 р.; Розпорядженням МОДА №6 від 17 січня 2011 р. Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» в Миколаївській області на період до 2015 р.; Постановою КМУ №654 від 22 серпня 2018 р. **«Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі»**; Спільним наказом Мінсоцполітики та МВС від 13.03.2019 р. №369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02.04.2019 року за №333/33304; Законом України від 20 червня 2022 року «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами»; Законом України від 04 січня 2018 року (із змінами) «Про запобігання та протидію домашньому насильству»; Указом Президента України 21 вересня 2020 року № 398/2020 «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства».

Об'єктом дослідження є процес насильства над жінками. Предмет дослідження – організаційно-змістові умови профілактики домашнього насильства над жінками. Мета дослідження: на основі аналізу наукових джерел і

соціально-педагогічної практики теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити організаційно-змістові умови профілактики домашнього насильства над жінками.

У дисертації проаналізовано проблематику наукових досліджень щодо детально вивченого явища, здійснено ретельний науковий розгляд та аналіз нормативно-правової бази щодо домашнього насильства над жінками, репрезентовано порівняльний аналіз українського та закордонного досвіду соціально-педагогічної роботи щодо профілактики домашнього насильства над жінками. Проведений моніторинг сучасного стану соціально-педагогічної роботи щодо профілактики домашнього насильства над жінками передбачав розкриття особливостей профілактики домашнього насильства над жінками в ОТГ, обґрунтування профілактики домашнього насильства над жінками засобами неформальної освіти; репрезентовано теоретичне обґрунтування соціально-педагогічної моделі профілактики домашнього насильства над жінками в соціально-педагогічній практиці. Зроблено висновки після запровадження в практику соціальної роботи організаційно-змістової моделі профілактики домашнього насильства над жінками. Розроблені й обґрунтовані рекомендації та пропозиції щодо посилення ефективності профілактичної роботи з постраждалими від домашнього насильства жінками.

Теоретичний аналіз основних понять дослідження дозволив класифікувати їх та розподілити на дві групи, що уможливило усвідомити масштабність і багатоаспектність наукової проблеми. До першої групи зараховано поняття, які пов'язані безпосередньо з професійною діяльністю соціального працівника (соціальна робота, соціально-педагогічна робота, організаційна робота, реабілітаційна робота); до другої групи понять належать дефініції, які відображають профілактику домашнього насильства над жінками (гендерна рівність, насильство, домашнє насильство, кривдник, оцінка ризиків, програма для постраждалої особи, програма для кривдника, профілактичний облік, протидія домашньому насильству). З'ясовано, що вивчення сутності й особливостей способів профілактики домашнього насильства над жінками наразі перебувають у

центрі уваги дослідників з різних галузей знань, таких як філософія, соціологія, економіка, психологія і педагогіка.

Розглянуто різні трактування та класифікації видів насильства, що віддзеркалено в працях українських та закордонних науковців.

Констатовано, що досліджуване явище є міждисциплінарним та виникає з різних причин. Узагальнення різних підходів учених уможливило уточнити та розширити розуміння поняття «домашнє насильство як дії або бездіяльність фізичного, сексуального, психологічного або економічного виду насильства, що вчиняються в сім'ї між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних взаєминах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь».

Наукова новизна полягає в тому, що *вперше* теоретично обґрунтовано організаційно-змістові умови соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками (інформаційно-роз'яснювальна соціально-психологічна робота з кривдниками; міжвідомча взаємодія в соціально-психологічній роботі з постраждалими від домашнього насильства жінками; актуалізація правової компетентності в постраждалих від домашнього насильства жінок через неформальну освіту); визначено компоненти (організаційний, процесуальний, реабілітаційний), критерії (управлінський, діяльнісний, профілактичний) і показники (*організаційний компонент*: виявлення акту насильства, повідомлення до правоохоронних органів, повідомлення до Управління праці і соціального захисту населення, прийняття рішень про подальшу роботу; *процесуальний компонент*: надання першочергової допомоги, переадресація постраждалих на отримання кваліфікаційних послуг, робота з кривдниками; *реабілітаційний компонент*: формування правової компетентності, формування рефлексії, робота із психологом, робота із соціальним працівником) соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками; *уточнено* поняття «соціально-

педагогічна профілактика домашнього насильства над жінками» як система заходів, спрямована на соціальне виховання особистості та створення ефективного середовища для соціального розвитку особистості через її активність; зміст *соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками* як форми, методи, спрямовані на реабілітацію жінок, які постраждали від різних видів домашнього насильства та створення ефективного й безпечного середовища для соціального відновлення і розвитку жінки відповідно до умов часу.

Узагальнено інформацію стосовно норм під час здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству й насильству за ознакою статі. Така координація спрямована на забезпечення комплексного й узгодженого реагування на випадки домашнього насильства та здійснення відповідно до Закону повноважень у цій сфері. Виокремлено основні форми насильства, зокрема: психологічне, фізичне, економічне, сексуальне. Констатовано вплив кожної з них на соціально- педагогічну профілактику домашнього насильства над жінками, яка здійснюється за певними напрямками: організаційно-управлінським, діяльнісно-процесуальним, реабілітаційно-профілактичним.

Досліджено розроблену систему профілактики домашнього насильства над жінками упродовж 2018-2021 рр. через упровадження соціально-педагогічної моделі профілактики домашнього насильства над жінками в роботу соціальних працівників Київського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (47 осіб); Білогородської ОТГ, Святомихайлівського старостинського округу Києво-Святошинського району Київської області (29 осіб); Центру для сім'ї, дітей та молоді м. Слов'янська (42 особи); Центру для сім'ї дітей та молоді Білокуракинського району Луганської області (23 особи). На різних етапах емпіричного дослідження було діагностовано 141 особу. Аналіз та узагальнення результатів формувального етапу експерименту дослідження дозволили виявити динаміку кількісно-якісних змін у соціально-педагогічній профілактиці домашнього насильства над жінками. Статистична обробка результатів експерименту після завершення формувального етапу засвідчила позитивну динаміку, яку намітилася за всіма компонентами моделі профілактики

домашнього насильства над жінками експериментальної групи порівняно зі тими, котрі увійшли до контрольної групи, де процес соціальної роботи відбувався без запровадження експериментальних організаційно-змістових умов. Значно зросла кількість жінок експериментальної групи, які змогли подолати страх, (+13%); перебороли страх перед зверненням у різні інституції (+10,4%); зуміли пройти належний реабілітаційний шлях (+23,6%). Знизилася кількість тих жінок, які ухилялися від відповідей (- 47%).

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що підібрано й апробовано діагностичний інструментарій для виявлення показників соціально-педагогічних умов профілактики домашнього насильства над жінками; визначено змістовно-організаційні умови профілактики домашнього насильства над жінками.

Теоретичні та практичні положення дисертації можуть бути використані під час укладання навчальних програм, планів, розроблення спецкурсів, методичних рекомендацій, тренінгів; організації процесу соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками.

Подальшого розвитку набули теоретико-методичні, організаційно-змістові та соціально-педагогічні чинники профілактики домашнього насильства над жінками; зміст, методи й форми профілактики домашнього насильства над жінками.

Ключові слова: насильство, насильство над жінками, домашнє насильство, домашнє насильство над жінками, профілактика, соціальна профілактика, педагогічна профілактика, соціально-педагогічна профілактика.

Список публікацій

1. Рутьян Л.Г. Практико зорієнтований сегмент професійної підготовки студентів у вищій школі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Соціальна робота. 2018. № 2 (4). С. 49–54.
2. Рутьян Л.Г. Домашнє насильство жінок: психологічні та соціальні детермінанти явища. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Соціальна робота*. 2019. Випуск 1(5). С. 52–54.
3. Рутьян Л.Г. Особливості соціально-педагогічної роботи з дітьми-жертвами насилля. *Дитина у тривожному середовищі: розвивальні та відновлювальні практики: збірник тез III Всеукраїнського форуму за міжнародної участі* (Київ, 31 травня – 1 червня 2019). Київ, 2019. С. 63–66.
4. Рутьян Л.Г. Соціально-педагогічні умови впровадження неформальної освіти в освітнє середовище закладів вищої освіти. *Молодь і ринок*. №10 (177). 2019. С. 162–166.
5. Рутьян Л.Г. Деякі аспекти формування культури професійної діяльності сучасного фахівця. *Сучасні тенденції та фактори розвитку педагогічних та психологічних наук* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 31 січня – 1 лютого 2020). Київ, 2020. Ч.1. С. 102–104.
6. Рутьян Л.Г. Соціально-педагогічні умови впровадження неформальної освіти в освітнє середовище закладів вищої освіти. *Неформальна та інформальна освіта як ресурс розвитку особистості* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 22 травня 2020). Київ. 2020. С. 52–55.
7. Чернуха Н.М., Рутьян Л.Г. Соціально-реабілітаційні практики в інклюзивному освітньому середовищі. *Розвивальний потенціал сучасної соціальної роботи: методологія та технології* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Київ 12 – 13 березня 2021). Київ, 2021. С. 203–206.
8. Рутьян Л.Г. Зарубіжні підходи щодо визначення професійної компетентності соціального працівника. *Проблеми особистості у сучасній науці: результати та перспективи дослідження* : матеріали XXIII Міжнародної конференції молодих науковців (Київ, 22–23 квітня 2021). Київ, 2021. С. 247–251.

9. Омельченко С.О., Тернопільська В.І., Чернуха Н.М., Співак Я.О., Токарук Л.С., Васильєва-Халатникова М.О., Бакуліна О.С., Костенко Д.В., **Рут'ян Л.Г.** Соціальна робота: реалії та виклики часу: навч.-метод. посіб. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. С.118–125.

10. Чернуха Н.М., **Рут'ян Л.Г.** Дружнє до дитини середовище в громаді: соціально-педагогічні аспекти. *Дитина у тривожному середовищі: розвивальні та відновлювальні практики*: Збірник тез (Київ, 31 травня – 1 червня 2021). Київ, 2021. С. 108–112.

11. Рут'ян Л.Г. Історія і розвиток домашнього насильства над жінками як наукового поняття. *Молодь і ринок*. 2021. №5-6 (191-192). С.167–172.

12. **Рут'ян Л.Г.**, Чернуха Н.М. Міжвідомча взаємодія у боротьбі з домашнім насильством. *Interdepartmental Interaction to Combating Against Domestic Violence*. Intellectual Archive. Toronto: Shiny Word.Corp. (Canada). 2021. Vol. 10. №. 4. P. 220–229.

13. Рут'ян Л.Г. Формування правової компетентності постраждалих від домашнього насильства жінок засобами неформальної освіти. *Social Work and Education*. Vol. 8. No. 4. P. 481–493.

14. Рут'ян Л.Г. Структура і ознаки домашнього насильства. *Ввічливість. Humanitas*. 2022. № 1. С. С. 109–115.

15. Рут'ян Л.Г. Організаційно-змістові умови боротьби з домашнім насильством над жінками. *Наука і освіта*. 2022. №1. С. 48–54.

16. Рут'ян Л.Г. Законодавчі основи профілактики домашнього насильства над жінками. *Проблеми особистості у сучасній науці: результати та перспективи дослідження* : матеріали XXV Міжнародної конференції молодих науковців (Київ, 20–21 квітня 2023). Київ, 2023. С. 211–215.

Abstract

Rutian L. G. Social-pedagogical prevention of domestic violence against women.– Qualification research paper on manuscript rights.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Philosophy in specialty 231 "Social Work" (Social Work).– Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv, 2023.

Violence is recognized by the world public as one of the most widespread forms of human rights violations in the world. Without overcoming this dangerous phenomenon, it is impossible to create conditions for human self-realization, the development of parity democracy, and the realization of the principles of equal rights and opportunities for every citizen. As for many other countries of the world, the problem of manifestations of domestic violence between family members is quite acute for Ukraine as well. It is common knowledge that the foundations of a person's existence, his spiritual, moral, and worldview qualities are laid in the family, and the moral state of society largely depends on the psychological health of the family. The spread of domestic violence not only destroys harmony and harmony in the family and causes family trouble, but also acts as one of the prerequisites for crime in society in general. Violent actions by members of one's own family cause more serious psychological and physical damage than similar actions by outsiders. They violate the basic principle of family life - the safe and comfortable existence of any of its members. In addition, children who grow up in families where violence is committed may carry this negative experience into their own lives in the future.

The problem of prevention of domestic violence against women is declared by the regulatory framework of Ukraine: the Law of Ukraine "On Prevention and Combating Domestic Violence" dated December 7, 2017; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 22, 2018 No. 658 "On the approval of the Procedure for the interaction of entities implementing measures in the field of prevention and counteraction of domestic violence and gender-based violence"; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 22, 2018 No. 654 "On approval of the Standard Regulation on a mobile brigade of social and psychological assistance to persons who have suffered from domestic violence and/or gender-based violence"; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 22, 2018 No. 655 "On approval of the Standard Regulation on shelter for persons who have suffered from domestic violence and/or gender-based violence"; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 10, 2018 No. 728-r "On approval of the Concept of the State Social Program for the Prevention and Counteraction of Domestic Violence and Gender-Based Violence for the Period Until 2023"; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 23, 2019 No. 43

"On Amendments to Certain Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine"; Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 20, 2019 No. 234 "On approval of the Procedure for the formation, maintenance and access to the Unified State Register of cases of domestic violence and gender-based violence"; Order of the Ministry of Social Policy dated October 1, 2018 No. 1434 "On Approval of the Model Program for Offenders"; Order of the Ministry of Social Policy dated 11.12.2018 No. 1852 "On the establishment of the State institution "Call center of the Ministry of Social Policy of Ukraine on combating human trafficking, preventing and combating domestic violence, gender-based violence and violence against children"; Joint Order of the Ministry of Social Policy and the Ministry of Internal Affairs of March 13, 2019 No. 369/180 "On Approval of the Procedure for Assessing the Risks of Domestic Violence"; Order of the Ministry of Education and Science of May 22, 2018 No. 509 "On approval of the Regulation on psychological service in the education system of Ukraine"; Order of the Ministry of Education and Science dated October 2, 2018 No. 1047 "On the approval of Methodological recommendations on the detection of response to cases of domestic violence and the interaction of pedagogical workers with other bodies and services"; Order of the Ministry of Health dated February 1, 2019 No. 278 "On approval of the Procedure for conducting and documenting the results of the medical examination of victims of domestic violence or persons likely to have suffered from domestic violence, and providing them with medical assistance"; Joint order of the Ministry of Family, Youth and Sports of Ukraine and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated 09.07.2009 N 3131/386 "On the approval of the Instruction on the procedure for the interaction of structural units responsible for the implementation of the state policy on the prevention of violence in the family, services in affairs children, centers of social services for families, children and youth and relevant divisions of internal affairs bodies on matters of implementation of measures to prevent violence in the family"; Order No. 371/549 dated June 20, 2012 "On Amendments to the Order of the Ministry of Family, Youth and Sports of Ukraine and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated September 7, 2009 No. 3131/386" (Appendix No. 1); (Appendix #2); (Appendix No. 3); (Appendix No. 4); (Appendix No. 5); (Appendix No. 6); (Appendix No. 8); (Appendix No. 9); (Appendix No. 10); (Appendix No. 11); Decree of the CMU No. 2154 of December 1, 2010.

On the approval of the plan of activities for the National campaign "Stop the violence!" for the period until 2015; Order of the CMU No. 430-r of July 4, 2012 On Amendments to the Plan of Activities for the National Campaign "Stop Violence!" In the

period until 2015; Order of the Ministry of Internal Affairs and Communications No. 6 of January 17, 2011 on the approval of the action plan for the National Campaign "Stop Violence!" in the Mykolaiv region for the period until 2015; Resolution of the CMU No. 654 of August 22, 2018 "On approval of the Model Regulation on a mobile brigade of social and psychological assistance to persons who have suffered from domestic violence and/or gender-based violence"; Joint Order of the Ministry of Social Policy and the Ministry of Internal Affairs of March 13, 2019 No. 369/180 "On Approval of the Procedure for Assessing the Risks of Domestic Violence", registered with the Ministry of Justice of Ukraine on April 2, 2019 under No. 333/33304; Law of Ukraine dated June 20, 2022 "On the Ratification of the Council of Europe Convention on the Prevention of Violence Against Women and Domestic Violence and Combating These Phenomena"; The Law of Ukraine dated January 4, 2018 (as amended) "On Prevention and Combating Domestic Violence"; Decree of the President of Ukraine of September 21, 2020 No. 398/2020 "On urgent measures to prevent and counter domestic violence, gender-based violence, and protect the rights of victims of such violence."

The object of research is the process of violence against women. The subject of the study: organizational and substantive conditions of prevention and domestic violence against women. The purpose of the research: on the basis of the analysis of scientific sources and socio-pedagogical practice, to theoretically substantiate, develop and experimentally verify the organizational and substantive conditions for the prevention of domestic violence against women.

The dissertation analyzed the problems in scientific research in the circle of the investigated phenomenon, carried out a study and analysis of the legal framework regarding domestic violence against women, presented a comparative analysis of domestic and foreign experience of socio-pedagogical work on the prevention of domestic violence against women. The monitoring of the current state of socio-pedagogical work on the prevention of domestic violence against women provided for the disclosure of the specifics of the prevention of domestic violence against women in OTG, the substantiation of the prevention of domestic violence against women by means of informal education, the theoretical justification of the socio-pedagogical model of the prevention of domestic violence against women in social- pedagogical practice. Conclusions were made after the introduction of the organizational and substantive model of prevention of domestic violence against women into the practice of social work.

Developed and substantiated recommendations and proposals for strengthening the effectiveness of preventive work with women affected by domestic violence.

The theoretical analysis of the main concepts of the study made it possible to classify them into two groups, which made it possible to imagine the scale and multifacetedness of the scientific problem. The first group includes concepts that are directly related to the professional activity of a social worker (social work, socio-pedagogical work, organizational work, rehabilitation work); the second group of concepts includes definitions that reflect the prevention of domestic violence against women (gender equality, violence, domestic violence, offender, risk assessment, program for the victim, program for the offender, preventive accounting, combating domestic violence). It was found that the study of the essence and features of methods of prevention of domestic violence against women are currently in the focus of researchers from various fields of knowledge, such as: philosophy, sociology, economics, psychology and pedagogy.

Various interpretations and classifications of types of violence, which are reflected in the works of Ukrainian and foreign scientists, are considered.

It was established that the phenomenon under study is interdisciplinary and arises for various reasons. The generalization of various approaches of scientists made it possible to clarify and expand the understanding of the concept of "domestic violence - actions or inaction of physical, sexual, psychological or economic violence committed in the family between relatives, or between former or current spouses, or between other persons who jointly live (have lived) in the same family, but are not (have not been) in a family relationship or married to each other, regardless of whether the person who committed domestic violence lives (has lived) in the same place as the victim, as well as threats to commit such acts."

The scientific novelty is that for the first time the organizational and content conditions of socio-pedagogical prevention of domestic violence against women have been theoretically substantiated (informational and explanatory socio-psychological work with perpetrators; interdepartmental interaction in socio-psychological work with women affected by domestic violence; actualization legal competence of victims of domestic violence women through non-formal education); components (organizational, procedural, rehabilitation), criteria (management, operational, preventive) and indicators (organizational component: detection of an act of violence, notification to law enforcement agencies, notification to the Department of Labor and Social Protection of

the Population, decision-making on further work; procedural component) : provision of first aid, referral of victims to receive qualified services, work with offenders; rehabilitation component: formation of legal competence, formation of reflection, work with a psychologist, work with a social worker) socio-pedagogical prevention of domestic violence against women; the concept of "social-pedagogical prevention of domestic violence against women" has been clarified as a system of measures aimed at the social education of the individual and the creation of an effective environment for the social development of the individual through his activity; the content of socio-pedagogical prevention of domestic violence against women as forms, methods aimed at the rehabilitation of women who suffered from various types of domestic violence and the creation of an effective and safe environment for the social recovery and development of women in accordance with the conditions of the time.

Generalized information on norms during the implementation of measures in the field of prevention and counteraction of domestic violence and rape based on gender. Such coordination is aimed at ensuring a comprehensive and coordinated response to cases of domestic violence and exercising powers in this area in accordance with the Law. The main forms of violence are singled out, in particular: psychological, physical, economic, sexual. The influence of each of them on the social and pedagogical prevention of domestic violence against women, which is carried out according to certain directions: organizational and managerial, activity and procedural, rehabilitation and preventive, has been established.

The developed system for the prevention of domestic violence against women during 2018-2021 was studied through the implementation of a socio-pedagogical model of prevention of domestic violence against women in the work of social workers at the Kyiv City Center of Social Services for Family, Children and Youth (47 people); Belohorod OTG, Sviatomikhailivskiy starostyn district and district of Kyiv-Sviatoshynskiy district of Kyiv region (29 people); Center for family, children and youth named after Slovyanska (42 people); Center for families of young people and youth of Bilokuraky district, Luhansk region (23 people). 141 persons were diagnosed at various stages of the empirical research. The analysis and generalization of the results of the formative experiment of the study made it possible to reveal the dynamics of quantitative and qualitative changes in social and pedagogical prevention of domestic violence against women. Statistical processing of the results after the formative stage of the experiment established that positive dynamics of changes were outlined for all components of the

model of prevention of domestic violence against women in the experimental group compared to women who were included in the control group, where the process of social work took place without the introduction of experimental organizational and content conditions. The number of women in the experimental group who were able to overcome fear in the organizational component and the activity component (+13%) increased significantly; were able to overcome the fear of turning to various institutions (+10.4%); try to go through a proper rehabilitation process (+23.6%). The number of women who evaded answers decreased (-47%).

The practical significance of the obtained results lies in the fact that diagnostic tools were selected to identify indicators of socio-pedagogical conditions and prevention of domestic violence against women; content and organizational conditions for the prevention of domestic violence against women are determined. The theoretical and practical provisions of the dissertation can be used in the preparation of educational programs, plans, development of inspection courses, methodological recommendations, trainings; organization of the process of socio-pedagogical prevention of domestic violence against women.

The theoretical-methodical, organizational-content and socio-pedagogical factors of prevention of domestic violence against women gained further development; content, methods and forms of prevention of domestic violence against women.

Key words: violence, violence against women, domestic violence, domestic violence against women, prevention, social prevention, pedagogical prevention, socio-pedagogical prevention.

References

1. Rutian L.H. Praktyko zoriientovanyi sehment profesiinoi pidhotovky studentiv u vyshchii shkoli [Practically oriented segment of professional training of students in higher education]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Sotsialna robota. 2018. № 2 (4). С. 49-54

2. Rutian L.H. Domashnie nasytstvo zhinok: psykholohichni ta sotsialni determinanty yavlyshcha [Domestic violence against women: psychological and social determinants of the phenomenon]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Serii Sotsialna robota. K.: Vydavnycho-polihrafichnyi tsentr «Kyivskiy universytet». 2019. Vypusk 1(5). C. 52-54

3. Rutian L.H. Osoblyvosti sotsialno-pedahohichnoi roboty z ditmy–zhertvamy nasytstva [Peculiarities of socio-pedagogical work with child victims of violence]. Dytna u tryvozhnomu seredovyshtchi: rozvyvalni ta vidnovliuvalni praktyky: Zbirnyk tez (31 travnia – 1 chervnia 2019 roku, Kyiv) / za red. O. V. Chuiko. Kyiv: KNU imeni Tarasa Shevchenka. 2019. C. 63-66

4. Rutian L.H. Sotsialno-pedahohichni umovy vprovadzhennia neformalnoi osvity v osvitnie seredovyshtche zakladiv vyshchoi osvity [Socio-pedagogical conditions of introducing non-formal education into the educational environment of higher education institutions]. Molod i rynek. №10 (177). 2019. Drohobyt'skyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Ivana Franka. C. 162-166

5. Rutian L.H. Deiaki aspekty formuvannia kultury profesiinoi diialnosti suchasnoho fakhivtsia [Some aspects of the formation of the culture of the professional activity of a modern specialist]. Suchasni tendentsii ta faktory rozvytku pedahohichnykh ta psykholohichnykh nauk : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, Ukraina, 31 sichnia – 1 liutoho 2020 roku). K.: HO «Kyivska naukova orhanizatsiia pedahohiky ta psykholohii». 2020. Ch.1. C. 102-104

6. Rutian L.H. Sotsialno-pedahohichni umovy vprovadzhennia neformalnoi osvity v osvitnie seredovyshtche zakladiv vyshchoi osvity [Socio-pedagogical conditions of introducing non-formal education into the educational environment of higher education institutions]. Neformalna ta informalna osvita yak resurs rozvytku osobystosti : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kyiv, 22 travnia 2020 r. K.: Tavriiskiy natsionalnyi universytet imeni V.I. Vernadskoho. 2020. C. 52-55

7. Chernukha N.M., Rutian L.H. Sotsialno-reabilitatsiini praktyky v inkluzyivnomu osvitnomu seredovyshtchi [Social rehabilitation practices in an inclusive educational environment]. Rozvyvalnyi potentsial suchasnoi sotsialnoi roboty:

metodolohiia ta tekhnolohii : materialy V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (12 – 13 bereznia 2021 roku, Kyiv) / za red. Yu.M. Shvalba. Kyiv : KNU imeni Tarasa Shevchenka. 2021. C. 203-206

8. Rutian L.H. Zarubizhni pidkhody shchodo vyznachennia profesiinoi kompetentnosti sotsialnoho pratsivnyka [Foreign approaches to determining the professional competence of a social worker]. Problemy osobystosti u suchasni nautsi: rezultaty ta perspektyvy doslidzhennia, 22-23 kvitnia 2021 r. : Materialy KhKhIII Mizhnarodnoi konferentsii molodykh naukovtsiv / Za red. I. V. Danyliuka, S. Yu. Pashchenko. Kyiv : Vydavnytstvo Lira-K. 2021. C. 247-251

9. Omelchenko S.O., Ternopilska V.I., Chernukha N.M., Spivak Ya.O., Tokaruk L.S., Vasylieva-Khalatnykova M.O., Bakulina O.S., Kostenko D.V., Rutian L.H. Sotsialna robota: realii ta vyklyky chasu: navchalno-metodychnyi posibnyk [Social work: realities and challenges of the time: educational and methodological manual]. Sloviansk: Vyd-vo B. I. Matorina, 2021. C.118-125

10. Chernukha N.M., Rutian L.H. Druzhnie do dytyny seredovyshe v hromadi: sotsialno-pedahohichni aspekty [Child-friendly environment in the community: socio-pedagogical aspects]. Dytyna u tryvozhnomu seredovyschi: rozvyvalni ta vidnovliuvalni praktyky: Zbirnyk tez (31 travnia – 1 chervnia 2021 roku, Kyiv) / za red. O. V. Chuiko. Kyiv: KNU imeni Tarasa Shevchenka. 2021. C. 108-112

11. Rutian L.H. Istoriia i rozvytok domashnoho nasylstva nad zhinkam yak naukovoho poniattia [History and development of domestic violence against women as a scientific concept]. Molod i rynek. №5-6 (191-192). 2021. Drohobyt'skyi derzhavnyi pedahohichni universytet imeni Ivana Franka. C.167-172

12. Rutian L.H., Chernukha N.M. Mizhvidomcha vzaiemodiia u borotbi z domashnim nasylstvom [Interagency cooperation in the fight against domestic violence]. Interdepartmental Interaction to Combating Against Domestic Violence. Intellectual Archive. Toronto: Shiny Word.Corp. (Canada). 2021. (October/December). Vol. 10. No. 4. Pp. 220–229. DOI: 10.32370/IA_2021_12_25

13. Rutian L.H. Formuvannia pravovoi kompetentnosti postrazhdal'nykh vid domashnoho nasylstva zhinok zasobamy neformalnoi osvity [Formation of legal

competence of women victims of domestic violence by means of informal education]. *Social Work and Education*. Vol. 8. No. 4. pp. 481-493. DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.5

14. Rutian L.H. Struktura i oznaky domashnoho nasylstva [Structure and signs of domestic violence]. *Vvichlyvist. Humanitas*. Lutsk: Volynskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. 2022. № 1.

15. Rutian L.H. Orhanizatsiino-zmistovi umovy borotby z domashnim nasylstvom nad zhinkamy [Organizational and content conditions of combating domestic violence against women]. *Nauka i osvita*. 2022. №1.

16. Rutian L.H. Zakonodavchi osnovy profilaktyky domashnoho nasylstva nad zhinkamy [Legislative basis of prevention of domestic violence against women]. *Problemy osobystosti u suchasni nautsi: rezultaty ta perspektyvy doslidzhennia, 20-21 kvitnia 2023 r. : Materialy KhKhV Mizhnarodnoi konferentsii molodykh naukovtsiv / Za red. I. V. Danyliuka, S. Yu. Pashchenko*. Kyiv : Vydavnytstvo Lira-K. 2023. 297 s.